

Streszczenie

Praca przedstawia dzieje polityczno-społeczne Łowicza od momentu odzyskania niepodległości do wybuchu II wojny światowej, tj. lata 1918-1939. Rozdział pierwszy zawiera krótki opis dziejów Łowicza w okresie I wojny światowej, bezpośrednio poprzedzający okres II Rzeczypospolitej. Łowicz, z racji na fakt, iż na przełomie 1914/1915 r. pełnił rolę miasta przyfrontowego, poniósł dość duże straty spowodowane działaniami bojowymi. W tym dramatycznym okresie ujawniła się również duża zdolność łowickiego społeczeństwa do oddolnej organizacji i wzajemnej pomocy. Następnie zostały przedstawione wydarzenia związane z odzyskaniem niepodległości i przejściem przez Polaków władzy w Łowiczu, szczególnie zaangażowanie lokalnego oddziału POW. W dalszej części pracy zostało opisane miasto i jego mieszkańcy w II Rzeczypospolitej. Zaprezentowane zostały tu zmiany, jakie zaszły w układzie przestrzennym miasta oraz przyłączanie nowych terenów. Niezwykle ciekawym problemem była kwestia przeprowadzenia pomiarów miejscowości, a Łowicz był jednym z pierwszych miast w II Rzeczypospolitej, które uporały się z tym problemem. Efektem pomiarów było opracowanie planu regulacji, tzw. planu rozwoju, nagrodzonego na forum architektonicznym, a zakładającym rozwój miasta aż do osiągnięcia liczby 150 tys. mieszkańców. Były to plany powstające w momencie, gdy miejscowość liczyła kilkanaście tysięcy mieszkańców. Władarze Łowicza, w początkowym okresie funkcjonowania miasta w II Rzeczypospolitej wybiegali daleko w przyszłość i patrzyli niezwykle optymistycznie, ale wydaje się, że było to niezbędne, by w tych trudnych warunkach rozwijać miasto. Przedstawione zostało również społeczeństwo Łowicza, pod względem zmian liczby ludności, a także narodowościowym i religijnym. Kolejna część pracy dotyczy gospodarki, pokazując tę część życia mieszkańców. Następnie został przedstawiony zarys życia kulturalnego, łączącego się w dużym stopniu z aktywnością społeczeństwa. Kolejne, najważniejsze części pracy prezentują bogactwo i zróżnicowanie życia społecznego, zarówno organizacji funkcjonujących w mieście jak i oddolne inicjatywy lokalnej ludności. Aktywność ta zarysowywała się na wielu polach: działalności charytatywnej, oświatowej, aktywizującej zawodowo, skupiającej grupy zawodowe czy pielęgnującej lokalną tożsamość. Z pewnością kapitał społeczny był jednym z większych bogactw miasta w II Rzeczypospolitej, przejawiał się on niezwykłą energią, zaangażowaniem w sprawy rozwoju, nadzieją na przyszłość i wspólnym dbaniem o dobro Małej Ojczyzny, a pośrednio także i całego państwa polskiego. Ostatnia część pracy dotyczy życia politycznego w lokalnej społeczności. Zostały w niej zaprezentowane działające na polu lokalnym partie polityczne, a

także wygląd życia politycznego w najważniejszych dla tej dziedziny momentach: kampaniach wyborczych, zarówno do wyborów samorządowych, jak i oddźwięku kampanii do wyborów parlamentarnych na gruncie lokalnym. Pracę kończy aneks, w którym zawarte są skrócone biogramy burmistrzów miasta w okresie II Rzeczypospolitej.

SUMMARY

The work presents the political and social history of Łowicz from the moment of regaining independence until the outbreak of World War II, ie in the years 1918-1939. The first chapter contains a short description of the history of Łowicz during the First World War, preceding the period of the Second Polish Republic. Łowicz, due to the fact that at the turn of 1914/1915 acted as a frontal city and suffered quite large losses caused by combat operations. During this dramatic period, the ability of the Łowicz society to organize grassroots movements and mutual help also appeared. Then, events related to regaining independence and the Poles taking power in Łowicz had been presented, especially the involvement of the local POW branch. In the further part of the work, the city and its inhabitants were described during time of the Second Polish Republic. There are presented the changes that took place in spatial layout of Łowicz – and inclusion of the surrounding areas. An extremely interesting problem was the issue of carrying out the measurements of the town, and Łowicz was one of the first towns in the Second Polish Republic to cope with this problem. The effect of the measurements was to develop a regulation plan, i.e. a development plan, awarded on the architectural forum, and assuming the development of the city up to the number of 150,000 residents. These were the plans that arose when the city had a population of several thousand. The elders of Łowicz, in the initial period of the city's functioning in the Second Polish Republic were far ahead and looked extremely optimistic, but it seems that it was necessary to develop the city under these difficult conditions. The society of Łowicz was also presented, in terms of changes in the population, as well as nationality and religion. The next part of the work concerns the economy, showing this part of city life. Then an outline of cultural life was presented, which largely combined with the activity of society. The next, most important parts of the work present the wealth and diversity of social life, both social organizations functioning in the city and bottom-up initiatives of the local population. This activity was outlined in many fields: charitable or educational activity, professional activation, gathering

professional groups, nurturing the local identity. Certainly, social capital was one of the greatest riches of the city in the Second Polish Republic, it manifested itself with extraordinary energy, involvement in the affairs of the city, hope for the future and joint care for the development of the Little Homeland, and indirectly also the entire Polish state. The last part of the work concerns political life in the local community. It presents the political parties operating in the local field, as well as the appearance of political life in the most important moments in this area: election campaigns, both for local elections and the resonance of the campaign for local parliamentary elections. The work ends with an annex in which abbreviated biographies of the mayors of the city in the period of the Second Polish Republic are included.

Marcin Gąmżulek